

Trgovačko pravo

- prepisani slajdovi –

by: Ptičica

Venus

peempack

Predavanje 01 (28.2.2012.): ???

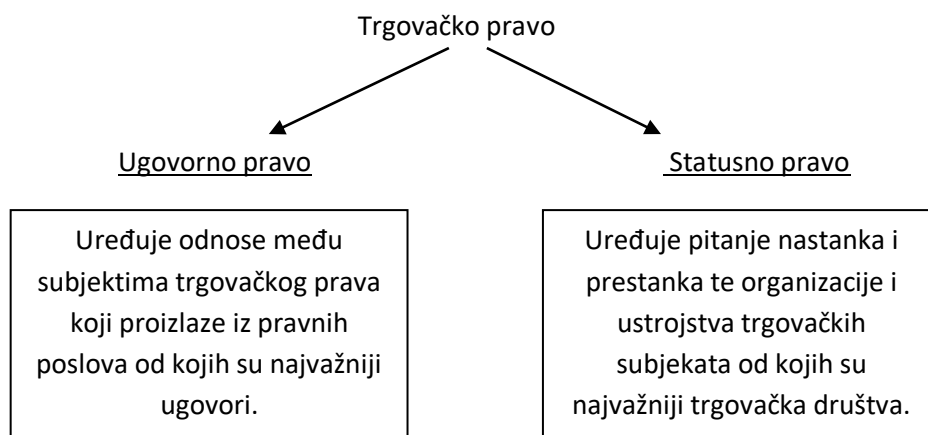
Napomena: Mislili smo učiti iz skripte

Predavanje 02 (6.3.2012.): Pojam trgovačkog prava

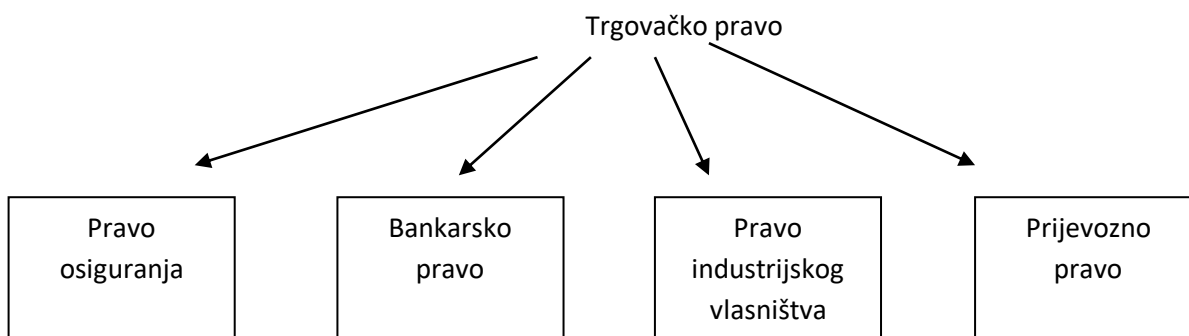
Pojam trgovačkog prava

- Grana pozitivnog prava čije pravne norme uređuju
 - pravni položaj (status)
 - pravne poslove i odgovornosti, pravnih subjekata koji se bave trgovačkom i širom gospodarskom djelatnošću
- Trgovačko se pravo izdvojilo u zasebnu granu prava iz grane građanskoga prava u razdoblju srednjega vijeka
- Trgovački odnosi jedni su od dinamičnijih društvenih odnosa te su kao takvi podložni stalnoj mijeni što ima za posljedicu da se trgovačko pravo, kako ugovorno tako i statusno, neprekidno nadopunjuje novim pravnim pravilima kojima se mijenjaju i/ili nadopunjuju postojeći pravni instituti ili se stvaraju novi

Trgovačko pravo – temeljna podjela

Trgovačko pravo i trend specijalizacije

Subjekti trgovačkog prava

- Trgovci
 - Pravna ili fizička osoba koja
 - Trajno obavlja gospodarsku djelatnost
 - Samostalno obavlja gospodarsku djelatnost
- Gospodarska djelatnost se sastoji u proizvodnji, prometu robe ili pružanju usluga s ciljem ostvarivanja dobiti.

Razvoj trgovačkog prava – stari vijek

- Poznati su određeni poslovi koji su danas tipični za trgovačke transakcije
- Ugovori rimskog prava:
 - Emptio venditio – kupoprodaja
 - Locatio conductio – ugovor o djelu
 - Societas – ortaštvo
 - Mandatu – nalog
 - Mutuum – zajam
- Ipak u starom vijeku ne možemo govoriti o posebnim pravilima trgovačkog prava – ista se pravila primjenjuju na transakcije između osoba koje profesionalno obavljaju gospodarsku djelatnost kao i na transakcije koje se ne obavljaju u sklopu gospodarske djelatnosti.

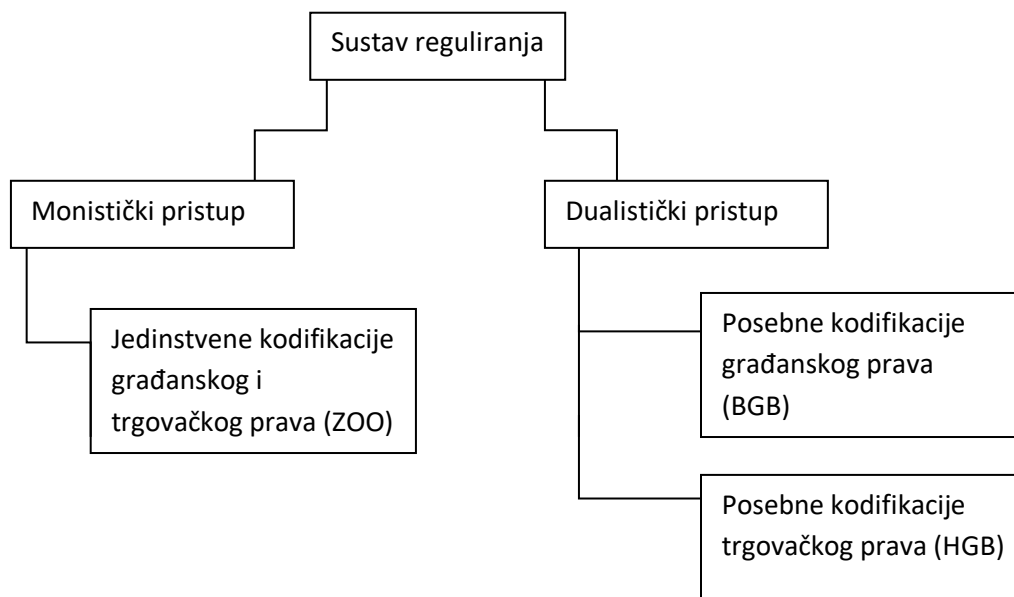
Razvoj trgovačkog prava – srednji vijek (Lex Mercatoria)

- Srednjovjekovno pravo trgovačkog staleža u Europi
- Autonomno trgovačko pravo koje se temelji na običajima velikih sajmišta i luka u kojima se odvijala glavnina ondašnje trgovine
- Međunarodni karakter
- Razvoju posebnih pravila trgovačkog prava pogodovali su sljedeći faktori:
 - Jedinstveni karakter prava velikih luka i sajmišta
 - Opća suglasnost u običajima pomorskog prava
 - Posebna sudbenost trgovačkih sudova koji imaju karakter modernih arbitraža
 - Djelatnost javnih bilježnika

Razvoj trgovačkog prava – 19. st.

- Razvoj nacionalnih država, intervencionizam u trgovačko pravo – država počinje regulirati i trgovačke odnose
- Velike kodifikacije trgovačkog prava:
 - Francuski trgovački zakonik (*Code de commerce*) iz 1807.
 - Njemački trgovački zakonik (*Handelsgesetzbuch*) iz 1897.
- Trgovačko pravo gubi međunarodni karakter i dobiva nacionalni karakter

Suvremena regulacija trgovačkog prava

Trgovačko i ustavno pravo

- Ustavno pravo je grana prava u kojoj su sadržane najviše norme državnog poretka
- Ustavom RH jamče se temeljna gospodarska prava koja predstavljaju polazišne principe trgovačkog prava
 - Jamči se pravo vlasništva
 - Jamči se poduzetnička i tržišna sloboda
 - Jamči se jedna pravni položaj sudionicima na tržištu
 - Brani se zlouporaba monopolskog položaja

Trgovačko i građansko pravo

- Građansko pravo regulira odnose građana vezane uz imovinu te pravne poslove vezane uz imovinsku razmjenu dobara i usluga
- Predmet regulacije je jednak – imovinskopравни odnosi i promet dobara
- Subjekti su drugačiji – subjekti trgovačkog prava su trgovci, a subjekti građanskog prava svi ostali
- Regulacija jedinstvena (ZOO) – pravila trgovačkog prava su u odnosu na pravila građanskog prava posebna pravila (lex specialis derogat lex generali)

Trgovačko i radno pravo

- Trgovci su zbog potrebe obavljanja svojih gospodarskih djelatnosti redovito poslodavci
- Radno pravo čini skup pravnih propisa kojima se uređuje zasnivanje i prestanak radnog odnosa, zaštita osoba u radnom odnosu, prava i obveze iz radnog odnosa
- Kako bi zaštitili svoje interese radnici uživaju određena prava koja prelaze u domenu statusnog trgovačkog prava
 - Pravo na izbor člana nadzornog odbora
 - Dužnost savjetovanja s radničkim vijećem

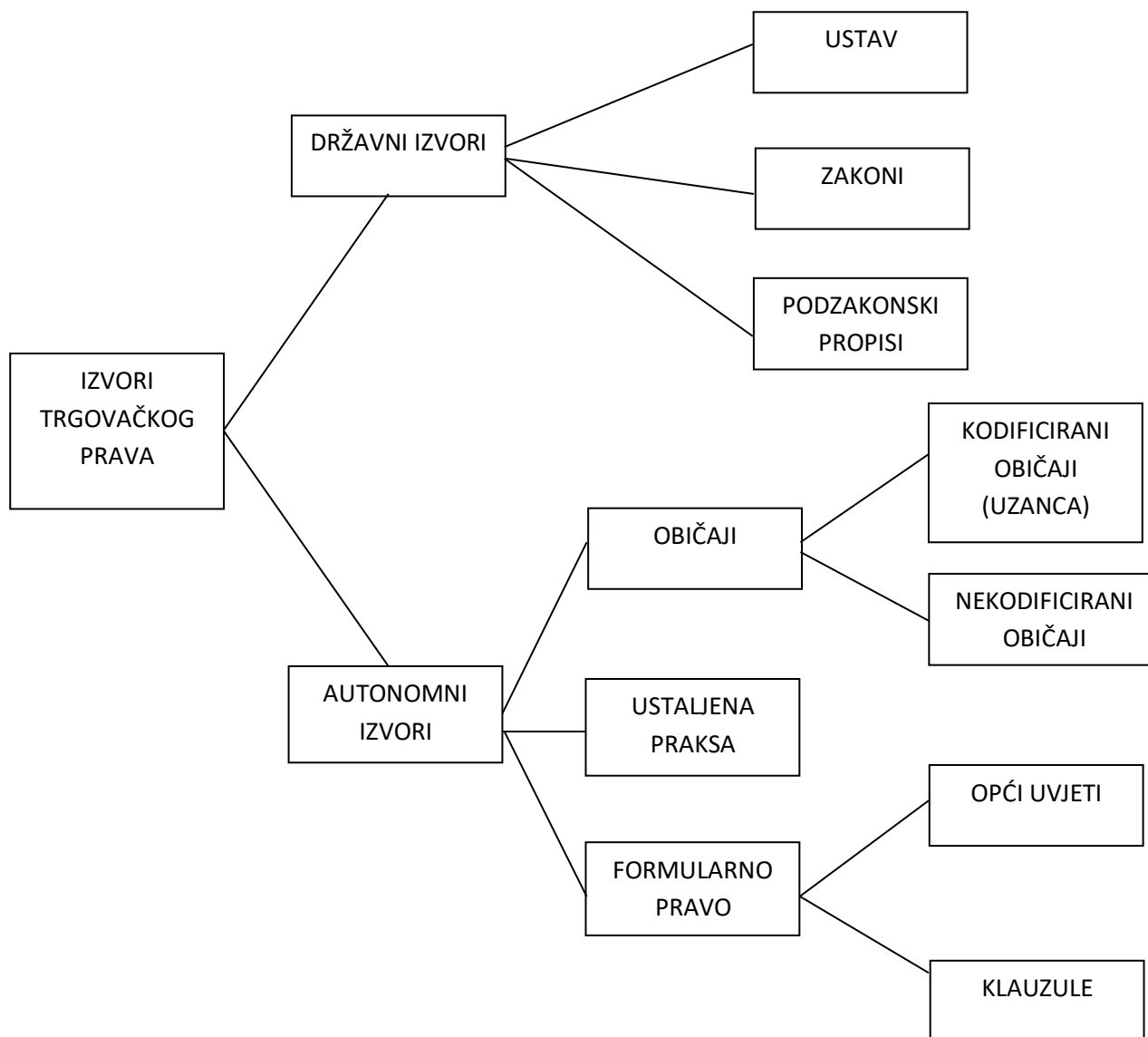
Trgovačko i privredno pravo

- Privredno pravo regulira makroekonomski okvir u kojemu nastaju i prestaju odnosi uređeni trgovačkim pravom
- Gospodarsko pravo je izraz državne intervencije u gospodarstvo dok je trgovačko pravo izraz autonomne volje trgovaca
- Predmet gospodarskog prava su: cijene, carine, vanjska trgovina, tržišno natjecanje i sl.

Izvori prava

- Materijalni izvori – čimbenici koji dovode do nastanka prava
- Formalni izvori – pojavni oblici iz kojih crpimo sadržaj prava

Formalni izvori trgovačkog prava

Zakon kao izvor trgovačkog prava

- ZOO – opći zakon kojim se reguliraju pitanja vezana uz uređenje obveznih odnosa
 - Opći dio – pravila koja vrijede za sve obveze
 - Ugovorni obvezni odnosi – pravila koja se odnose na ugovore
 - Izvanugovorni obvezni odnosi – pravila koja se odnose na građanski delikt, stjecanje bez osnove, posloводство bez naloga i jednostrane izjave volje
- ZTD – temeljni pravni izvor trgovačkog statusnog prava

Trgovački običaji i ustaljena praksa

- Postupanje pravnih subjekata u poslovnoj praksi ima pravno svojstvo običaja kad je ono prema opće prihvaćenom stajalištu razborito i opće poznato
- Do primjene običaja dolazi budući da oni predstavljaju toliko proširenu praksu da subjekti trgovačkog prava redovito očekuju da će se prema toj praksi postupiti i pri sklapanju njihova međusobnog ugovora
- Praksa koju su trgovci međusobno razvili (*course of dealing*) ima značaj pravnog izvora samo među konkretnim ugovarateljima, koji su takvu praksu razvili
- Običaji i ustaljena praksa primjenjuju se i kada su suprotni dispozitivnim propisima

Kodificirani trgovački običaji (uzance)

- Uzance su trgovački (poslovni) običaji kodificirani od strane ovlaštenih tijela poput poslovnih udruženja, komora, burzi, trgovačkih luka, i sl.
- Prednost u primjeni pred dispozitivnim propisima
- Uzance mogu biti opće i posebne
 - Opće uzance za promet robom iz 1954. godine donesene od strane Državne arbitraže
 - Posebne uzance za razliku od općih uzanci predstavljaju trgovačke običaje koji se odnose na neku užu, specifičnu gospodarsku djelatnost ili određenu robu npr. Posebne uzance u ugostiteljstvu, Posebne uzance u građevini

Formularno pravo

- Formularno pravo razvilo se u pravnom prometu kao posljedica pojave velikoga broja poslovnih uvjeta tiskanih na posebnim obrascima, koji su unaprijed poput ponuda upućivani strankama u cilju sklapanja ugovora
- Njihova je osnovna svrha pojednostavljivanje poslovanja te izbjegavanje dugih pregovora
- U formularno pravo spadaju:
 - Opći uvjeti
 - Tipski ugovori
 - Adhezijski ugovori
 - Tipizirane ugovorne klauzule

Tipski ugovori

- Tipski (standardni) ugovori jesu takvi ugovori kod kojih jedna od budućih ugovornih strana predlaže drugoj sklapanje ugovora na način da joj predočuje unaprijed pripremljeni nacrt ugovora
- Ponuditelj takvog nacrta ugovora dopušta pregovaranje o sadržaju predloženog ugovora te odstupanje od predloženog formulara

Adhezijski ugovori

- Adhezijski ugovori jesu oni ugovori u kojem jedna od budućih ugovornih strana (ponuditelj) veže sklapanje ugovora uz prihvaćanje svih uvjeta sadržanih u formularu koji predlaže i ne pristaje ni na kakvu izmjenu po principu *take it or leave it*
- Ugovori takve vrste naročito su zastupljeni kod prijevoza robe i putnika, cijene komunalnih usluga i sl.

Tipizirane ugovorne klauzule

- Izrađuju ih pojedina udruženja trgovaca, međudržavne agencije i sl.
- Klauzule postaju sastavni dio ugovora samo ukoliko se ugovorne strane u ugovoru na njih pozivaju
 - INCOTERMS
 - ICC Hardship and Force Majeure Clause

Sudska i arbitražna praksa

- U sudskoj praksi kao izvoru prava postoji razlika između zemalja koje pripadaju anglosaksonskom pravnom krugu (tzv. *common laws* sustav) i zemalja poput Republike Hrvatske pripadaju kontinentalnom europskom pravnom krugu (tzv. *civil law* sustavi)
- U *common law* sustavu sudovi nižeg ranga vezani su odlukama sudova višeg ranga ako konkretno činjenično stanje odgovara onom iz precedentnog slučaja (tzv. *The Binding Rule of Precedent*)
- U *civil law* sustavima sudska i arbitražna praksa osim za stranke u postupku stvaraju samo posredan izvor prava

Napomena: nije uhvaćen jedan slajd, nemam blage koji.

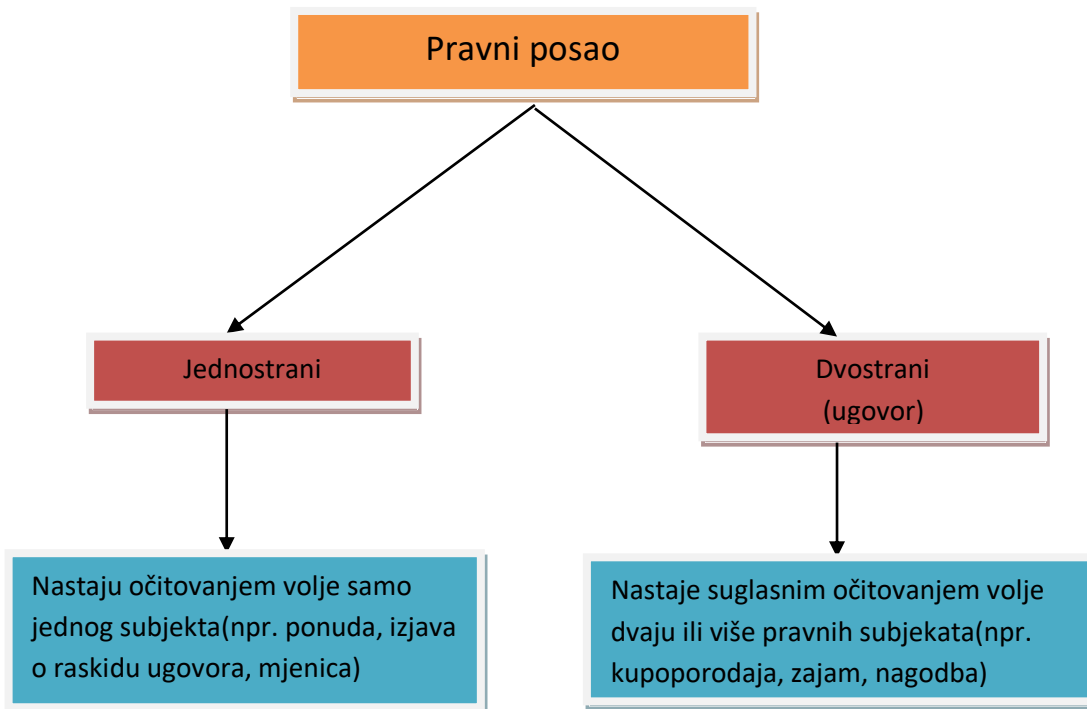
Predavanje 03 (13.3.2012.): Trgovačko ugovorno pravo

Pojam, tipologija i načela

Pravni posao

- Najčešći odnosi u koje pravni subjekti ulaze jesu odnosi koji imaju gospodarsko – prometno značenje.
- Razmjena usluga i dobara radi zadovoljavanja potreba.
- Temelj razmjene dobara i usluga predstavljaju pravni poslovi, osobito ugovor.
- Pravni posao je očitovanje volje pravnog subjekta koje je usmjereno na postizanje određenih pravnih učinaka – postanak, promjena i prestanak pravnog odnosa.

Dioba pravnih poslova

Ugovor

- Dvostrani ili višestrani pravni posao, koji nastaje suglasnim očitovanjem volje dvaju ili više pravnih subjekata i koji kao takav proizvodi određene pravne učinke.
- Pravni učinci
 - Nastanak prava i obveza(kupoprodaja, zajam)
 - Promjena prava i obveza(nagodba, obnova)
 - Prestanak prava i obveza(sporazumni raskid ugovora, dvostrana kompenzacija, oprost duga)

Ugovor i zasnivanje obveza

- U praksi su najčešći ugovori usmjereni na zasnivanje obveza – obveznopравnih odnosa među strankama.
- Elementi obveznog ugovora:
 - Subjekti:
 - Vjerovnik: osoba ovlaštena potraživati određenu činidbu od dužnika(trazbina-subjektivno pravo vjerovnika)
 - Dužnik: osoba dužna učiniti određeni činidbu vjerovniku(dug-pravna obvezna dužnika)
 - Predmeti obveze – činidbe:
 - Činjenje
 - Davanje
 - Nečinjenje
 - Trpljenje
- Obveznopравni odnosi nastaju i izvan okvira ugovora – izvanugovorne obveze (ispunjenje određenih činjenica na osnovi kojih pravo veže postanak obveznih odnosa) – prouzročenje štete, stjecanje bez osnove, posloводство bez naloga, javno obećanje, nagrade te vrijednosni papiri.

Tipologija ugovora

nominantni i inominatni ugovori

- Nominantni i inominatni ugovori
 - Ugovori čiji su sadržaj, oblik i pravni učinci regulirani propisima pozitivnog prava.
 - Toliko ustaljeni u pravnom prometu da ih je zakonodavac odlučio regulirati.
 - Npr. kupoprodaja, zajam, zakup itd.
 - Mjerodavne su prije svega odredbe ZOO
- Inominatni ugovori:
 - Nisu pravno regulirani propisima.
 - Načelo ugovorne autonomije, omogućuje pravnim subjektima da sklope pogodbu koja nije normirana propisima
 - Tipični inominantni ugovori – iako nisu regulirani propisom njihov sadržaj je u praksi ustaljen (npr. joint venture, franchising)
 - Atipični inominantni ugovori (tailor made) – nisu sadržajno ustaljeni i prilagođeni su konkretnim potrebama slučaja

Tipologija ugovora

konsenzualni i realni ugovori

- Kriterij – perfekcija ugovora odnosno trenutak u kojem je sklopljen.
- Konsenzualni ugovori:
 - nastaju kada se ugovorne strane usuglase o bitnim sastojcima ugovora, dakle u trenutku kada dođe do sporazuma.
 - Sama predaja stvari kod konsenzualnih ugovora ne spada u čin sklapanja ugovora, već eventualno u čin ispunjenja ugovorne obveze.
 - ZOO počiva na konceptu konsenzualnog ugovora.
- Realni ugovori:
 - Ugovori koji nastaju predajom stvari
 - Posudba i drugi ugovori sklopljeni u režimu kapare.

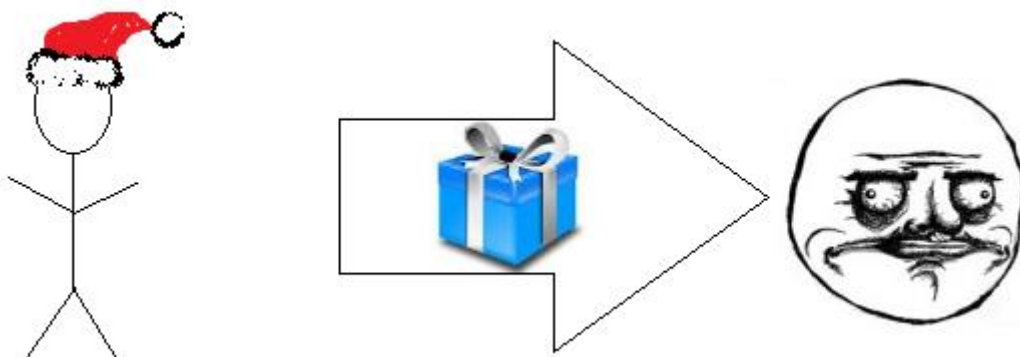
Tipologija ugovora

dvostrano i jednostrano obvezujući ugovori

- Jednostrano obvezni ugovori su oni kojima se samo jedna strana obvezuje izvršiti drugoj određenu činidbu
 - obveznopravni odnos u kojemu je samo jedna ugovorna strana vjerovnika, a druga strana samo dužnik
- Dvostrano obvezni ugovori su ugovori kod kojih obje ugovorne strane preuzimaju ugovorne obveze pa se i jedna i druga strana istovremeno javljaju i kao vjerovnik i kao dužnik

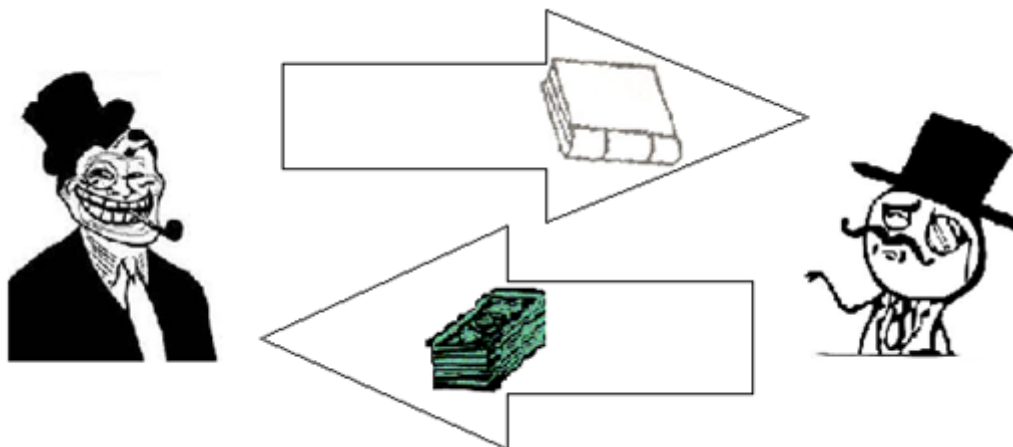
Primjer jednostranoobveznog ugovora – darivanje

Ugovor o darovanju nastaje kada se darovatelj obveže prepustiti obdareniku bez protučinidbe stvar ili imovinsko pravo, a obdarenik to prihvati.

Primjer dvostranoobveznog ugovora – kupoprodaja

Ugovorom o kupoprodaji prodavatelj se obvezuje predati kupcu stvar u vlasništvo, a kupac se obvezuje platiti mu cijenu.

Tipologija ugovora

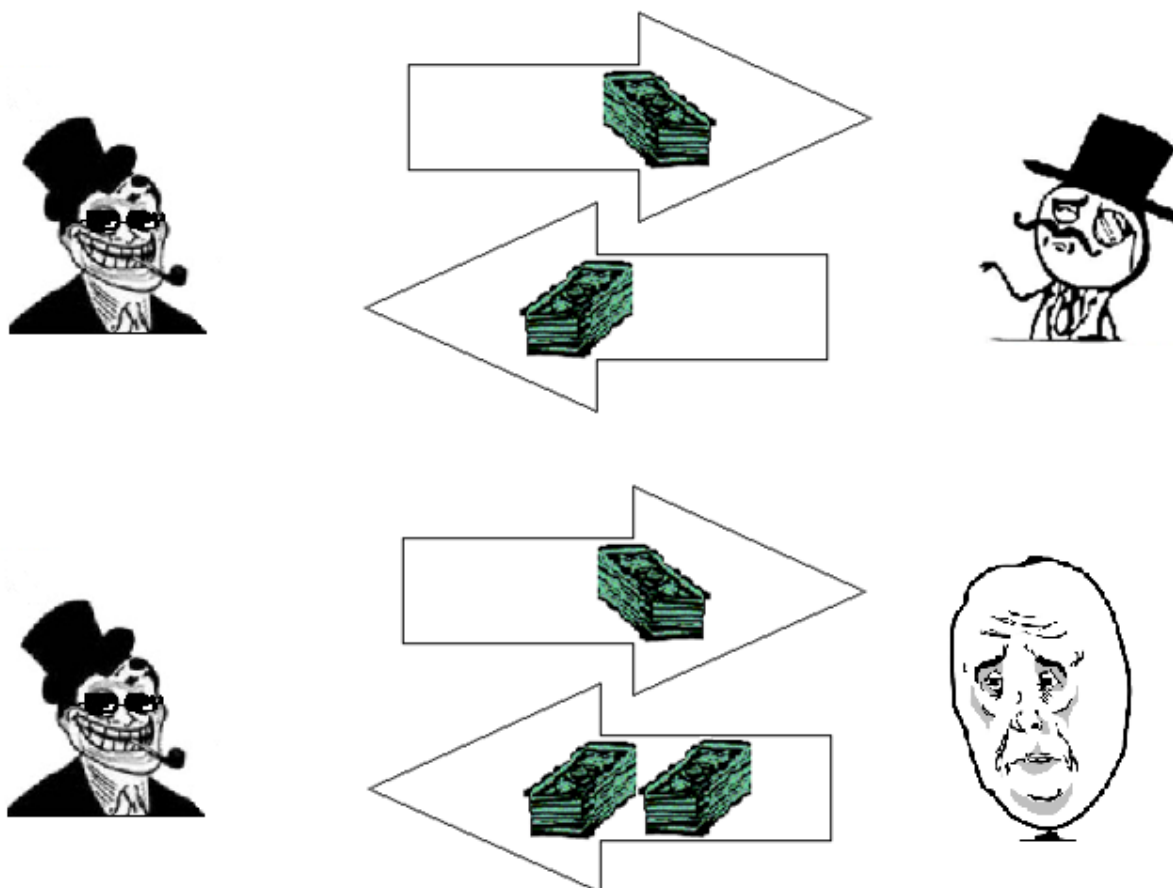
naplatni i besplatni ugovori

- Kod naplatnih ugovora se za činidbu daje neka protučinidba, pri čemu nije važno da se ona sastoji u novcu
- Besplatni su ugovori oni kod kojih se za činidbu ne daje protučinidba, kao što je primjerice darovanje
- U pravilu će jednostrano obvezni ugovori biti besplatni, dok će dvostrano obvezni ugovori biti naplatni
- Iznimka – dvostranoobvezni ugovori koji mogu biti i besplatni i naplatni (zajam i nalog)

Primjer: besplatni i naplatni zajam

Kod besplatnog zajma zajmodavac daje iznos novca a zajmoprimac vraća isti iznos novca.

Kod naplatnog zajma zajmodavac daje iznos novca a zajmoprimac vraća isti iznos novca (glavnica) uvećan za naknadu (kamate)

Tipologija ugovora

formalni i neformalni ugovori

- Formalni su ugovori oni za koje je propisan određeni oblik, bilo propisom, bilo voljom stranaka
 - određen oblik ugovora (uglavnom pisani oblik) propisuje se za pojedine ugovore zakonom kao uvjet njihove valjanosti tzv. *forma ex lege*
 - ugovorne strane mogu učiniti ugovor formalnim, na način da njegov nastanak i valjanost uvjetuju određenim oblikom, tzv. *forma ex contractu*
- Neformalni su ugovori oni za koje zakon ne predviđa određeni oblik, niti strane ne čine ugovor zavisnim od određenog oblika

Građanski, trgovački i potrošački ugovori

- Podjela se čini prije svega radi zaštite slabije ugovorne strane
- Građanski ugovori predstavljaju opću kategoriju – o građanskom se ugovoru radi uvijek kada s obzirom na svojstva suugovaratelja zakon ne propisuje da se radi o drugoj kategoriji ugovora
- Trgovački ugovori su ugovori što ih sklapaju trgovci među sobom u obavljanju djelatnosti koje čine predmet poslovanja barem jednoga od njih ili su u vezi s obavljanjem te djelatnosti
- Potrošački ugovor jest ugovor koji fizička osoba sklapa izvan svoje gospodarske ili profesionalne djelatnosti s fizičkom ili pravnom osobom koja djeluje u okviru svoje gospodarske ili profesionalne djelatnosti

Načela ugovornog prava

- Načelo ugovorne slobode (autonomije)
- Načelo ispunjenja ugovorne obveze
- Načelo savjesnosti i poštenja
- Načelo ravnopravnosti i jednake vrijednosti činidaba
- Načelo dužne pažnje
- Načelo primjene običaja i prakse

Načelo ugovorne slobode (autonomije)

- Načelom autonomije stranaka predviđeno je slobodno uređivanje obveznih odnosa od strane njegovih sudionika
- Sudionici u pravnom prometu slobodno uređuju obvezne odnose sukladno vlastitoj volji, poštujući granice postavljene odredbama Ustava Republike Hrvatske, prisilnih propisa i morala društva
- Sadržaj ovoga načela proizašao je iz dispozitivnog karaktera reguliranja obveznopravnih odnosa

Načelo ispunjenja ugovorne obveze

- Jedno od temeljnih načela ugovornog prava na kojemu počiva i sam koncept konsenzualnih ugovora jest dužnost ispunjenja ugovorne obveze, *pacta sunt servanda*
- Sudionik u obveznopravnom odnosu dužan je ispuniti svoju obvezu i odgovara na njezino ispunjenje
- Hoće li ugovor uopće biti sklopljen i kakav će biti njegov sadržaj ovisi od volje stranaka, no jednom kada je ugovor sklopljen, on obvezuje ugovaratelje jednako kao i sam zakon (*pacta dant leges*)

Načelo savjesnosti i poštenja

- Načelo se ne određuje niti pojmovno ni sadržajno, pa je na sudu zadaća da pojma i sadržaj načela konkretizira u svakom pojedinom slučaju – PRAVNI STANDARD
- Dužnosti pridržavanja načela savjesnosti i poštenja od strane svih sudionika obveznih odnosa pri zasnivanju te ostvarivanju prava i obveza iz tih odnosa

Načelo ravnopravnosti i jednake vrijednosti činidaba

- Ravnopravnost pravnih subjekata u obveznim odnosima zahtijeva da su njihovi međusobni odnosi koordinirani odnosno da pravni subjekti ne zasnivaju obvezne odnose na način da je jedan pravni subjekt subordiniran (podređen) drugom pravnom subjektu
- Načelom jednakosti davanja ili kako ga ZOO naziva načelo jednake vrijednosti činidaba, zahtijeva se od sudionika obveznih odnosa da pri sklapanju naplatnih pravnih poslova polaze od jednake vrijednosti uzajamnih činidaba (zabrana zelenaških ugovora)

Načelo dužne pažnje

- Ugovorne su strane u ispunjavanju svoje ugovorne obveze dužne postupati pažnjom koja se od njih zahtijeva u odgovarajućoj vrsti obveznih odnosa
 - Standard dobrog domaćina zahtijeva ponašanje prosječno pozornog čovjeka određene sredine u obavljanju određenih poslova i ono je mjerilo za utvrđivanje ponašanja ugovorne strane.
 - Standard dobrog gospodarstvenika odnosio bi se na osobe koje sklapaju ugovore u sklopu svoje gospodarske djelatnosti, a predstavlja stupanj pažnje koju uredan trgovac posvećuje pri obavljanju svoje djelatnosti.
 - Standard dobrog stručnjaka – povećani stupanj pažnje koji se zahtijeva od stručnjaka s određenog područja

Načelo primjene običaja i prakse

- Načelo primjene dobrih poslovnih običaja i prakse zahtijeva da trgovci u obveznim odnosima među sobom primjenjuju trgovačke običaje čiju su primjenu ugovorili te praksu koju su međusobno razvili, kao i trgovačke običaje koje redovito primjenjuju u obveznim odnosima, a nisu izrijekom ili prešutno isključili njihovu primjenu
- Običaji i praksa se primjenjuju na trgovački ugovor i kada su u suprotnosti s dispozitivnim propisima

Predavanje 04 (20.3.2012.): Ugovorno pravo

Sklapanje i valjanost ugovora

I. Sklapanje ugovora

pregovori-ponuda-prihvat-perfekcija-predugovor

Ugovor

- Ugovor je dvostrani pravni posao, što znači da nastaje očitovanjem volje najmanje dviju strana.
- Da bi ugovor nastao, očitovanje volja ugovornih strana mora biti suglasno – one se moraju usuglasiti o minimalnom sadržaju ugovora (bitnim sastojcima ugovora).
 - BITNI SASTOJCI UGOVORA su minimalan sadržaj ugovora bez kojega taj određeni ugovor ne bi mogao postojati, a koji su određeni prirodom posla ili voljom stranaka
- Konstitutivni elementi ugovora
 - Ponuda i Prihvat

Pregovori

- Sklapanju ugovora redovito prethode pregovori, iako tome nije uvijek tako (adhezijski ugovori=
- Svrha pregovora je da se postigne suglasnost volja
- Pregovori ne obvezuju – ugovorna strana koja pristupi pregovorima nije dužna po završetku pregovora sklopiti ugovor, te pregovore može prekinuti u svako doba bez osobitog opravdanja
- Dužnosti pregovarača
 - Dužnost da se pregovori vode savjesno i pošteno – u suprotnom odgovornost za štetu (culpa in contrahendo)
 - Npr. ako smo pristupili pregovorima unaprijed znajući da nećemo sklopiti ugovor
 - Dužnost čuvanja poslovne tajne
- Troškovi pregovora – svaka strana snosi svoje troškove, a zajedničke troškove snose na jednake dijelove

Ponuda

- PONUDA je predlog za sklapanje ugovora učinjen određenoj osobi koji sadrži sve bitne sastojke ugovora (jednostrani pravni posao)
- OPĆA PONUDA je prijedlog za sklapanje ugovora koji sadrži sve bitne sastojke ugovora, ali je upućena neodređenom broju osoba
 - Općom ponudom se smatra izlaganje robe s naznakom cijene
- POZIV DA SE UČINI PONUDA je radnja koja predstavlja inicijativu da se učini ponuda pod određenim uvjetima (ne obvezuje ali postoji odgovornost za štetu)
 - Slanje kataloga, cjenika, tarifa i drugih obavijesti te oglasi dani u tisku, lecima, radiom, televizijom, elektroničkim putem i sl.

Pravni učinci ponude

- Ponuditelj je vezan ponudom osim ako je svoju obvezu da održi ponudu isključio ili to isključenje proizlazi iz okolnosti posla
- Ponuda iako je načelno neopoziva, može se povući, ali samo ako je ponuđeni primio izjavu o povlačenju prije primitka ponude ili istodobno s njom
- Od kada ponuda obvezuje ponuditelja?
 - Ponuda vezuje ponuditelja od trenutka kada ona prisprije ponuđenom (teorija prijema)
- Do kada ponuda obvezuje ponuditelja?
 - Ako je u ponudi naznačen rok – do isteka tog roka
 - Ako u ponudi nije naznačen rok
 - Nazočne osobe – smatra se odbijenom ako nije prihvaćena bez odgađanja
 - Odsutne osobe – vrijeme koje je redovito potrebno da ponuda stigne ponuđenome, da je on razmotri, o njoj odluči i da odgovor o prihvaćanju stigne ponuditelju
- Oblik ponude
 - Načelo neformalnosti
 - Ako je za valjanost ugovora predviđena forma – ta forma vrijedi i za ponudu

Prihvat ponude

- Odnos ponuđenoga prema ponudi
 - Prihvaćanje ponude
 - Odbijanje ponude
 - Šutnja na ponudu
- Prihvat je očitovanje volje ponuđenog kojim pristaje na ponudu
 - riječi, uobičajeni znaci ili konkludentne radnje
 - slanje stvari ili plaćanje cijene te druge radnje koje se na temelju ponude, prakse utvrđene između zainteresiranih strana ili običaja može smatrati izjavom o prihvatu
 - Formalni ugovor – formalni prihvat
- Prihvat se može povući samo ako ponuditelj primi izjavu o povlačenju prije izjave o prihvatu ili istodobno s njom
- Pravni učinci prijema – nastaju u trenutku kada prisprije ponuditelju (teorija prijema) – u tom je trenutku sklopljen ugovor

Šutnja na ponudu

- Izostanak bilo kakve reakcije od strane ponuđenoga ne dovodi do sklapanja ugovora (*qui tacet non consentire videtur*)
- Kada bi u samoj ponudi bilo naznačeno da će se šutnja ili primjerice izostanak odbijanja smatrati prihvatom, izostanak reakcije ponuđenog se neće smatrati prihvatom, budući takva odredba u ponudi nema pravnog učinka
- Iznimno se šutnja smatra prihvatom (*qui tacet consentire videtur*)
 - kada ponuđeni stoji u stalnoj poslovnoj vezi s ponuditeljem glede određene robe, smatra se da je prihvatio ponudu koja se odnosi na takvu robu ako je nije odmah, ili u ostavljenom roku odbio
 - osoba koja se ponudila drugom da izvršava njegove naloge za (prihvat?) određenih poslova, a i osoba u čiju poslovnu djelatnost (??) takvih naloga, dužna je izvršiti dobiveni nalog ako ga (??)

Zakašnjeli prihvat

- Zakašnjeli prihvat se ne smatra prihvatom već novom ponudom od strane ponuđenog
- Iznimno, ako je prihvat pravodobno otposlao ponuditelju, a ovaj ga je zaprimio nakon isteka roka za prihvat, te je ponuditelj znao ili morao znati da je prihvat pravodobno otposlao, ugovor će biti sklopljen, osim ako ponuditelj bez odgađanja pošalje obavijest ponuđenome da se zbog zakašnjenja ne smatra vezanim ponudom

Prihvat s izmjenama ponude

- Prihvat ponude uz istodoban prijedlog da se ona u nečemu izmjeni ili dopuni, ne tretira se kao prihvat
- Riječ o odbijanju ponude i stavljanje nove ponude svome prijašnjem ponuditelju – PROTUPONUDA

Perfekcija ugovora

- Konsenzualni ugovori
 - Ugovor je sklopljen u trenutku kad ponuditelj primi izjavu ponuđenika da prihvaća ponudu (teorija prijema)
 - Iznimka – kada šutnja ima značaj prihvata, ugovor je sklopljen u trenutku kada je ponuda stigla ponuđeniku, ali samo pod uvjetom da ovaj nije pravovremeno odbio
- Realni ugovori
 - Ugovor je sklopljen u trenutku u kojemu je došlo do predaje određene stvari
 - Suglasnost volje kod realnih ugovora ima značaj predugovora

Predugovor

- Predugovor (*preliminar, pactum de contrahendo*) je ugovor kojim se preuzima obveza da se kasnije sklopi drugi, glavni ugovor
 - jednostranoobvezan – ukoliko je samo jedna strana preuzela obvezu sklapanja glavnog ugovora
 - dvostranoobvezan – kada se obje stranke obvezuju sklopiti glavni ugovor
- Treba sadržavati bitne sastojke glavnog ugovora
- Mora biti sklopljen u obliku koji je propisan za glavni ugovor
- Sklapanje glavnog ugovora može se zahtijevati u roku od šest mjeseci, od istreka roka predviđenog za sklapanje glavnog ugovora, a ako taj rok nije predviđen, onda od dana kada je prema naravi posla i okolnostima ugovor trebao biti sklopljen
- Prestanak predugovora
 - Ispunjenjem (sklapanjem glavnog ugovora)
 - Ex lege – ako su se okolnosti od njegova sklapanja toliko izmjenile da ne bi bio niti sklopljen da su takve okolnosti postojale u to vrijeme (*clausula rebus sic stantibus*)

II. Valjanost ugovora

spособnost stranaka-očitovanje volje-kvalificirana činidba-dopuštena pobuda-forma

Pretpostavke valjanosti

- Da bi obveznopravni ugovor bio pravno valjan te kao takav proizvodio pravne učinke koje se pri njegovom sklapanju očekuju u pravnom prometu, Zakon predviđa obvezu ispunjenja određenih pretpostavki
 - ugovorne strane moraju biti pravno i poslovno sposobne
 - volja za sklapanje ugovora mora biti očitovana slobodno i ozbiljno
 - činidba kao predmet ugovora mora biti moguća, dopuštena i određena ili barem odrediva
 - pobuda za sklapanje ugovora mora biti dopuštena
 - ugovor mora biti pisan u propisanom obliku

Sposobnost stranaka

- Ugovor može sklopiti samo pravna i fizička osoba(pravna sposobnost) koja je poslovno sposobna
- Potpuna poslovna nesposobnost – ugovor se mora sklopiti putem zastupnika(moguće tražiti naknadno odobren je zastupnika) – u suprotnom ništetnost
- Djelomična poslovna sposobnost – za ograničene poslove ugovor se može sklopiti samo putem zastupnika – u suprotnom pobožnost

Valjano očitovanje volje

- Volja za sklapanje ugovora mora biti očitovana slobodno i ozbiljno
- Način očitovanja :
 - Riječima(usmeni govor ili pisane riječi)
 - Uobičajenim znakovima(rukovanje, klimanje glave i sl.)
 - Konkludentne radnje – ponašanje iz kojeg se može zaključiti o postojanju, sadržaju i identitetu davatelja izjave
- Nesklad volje i očitovanja – mane volje

Mane volje

- Svjesni nesklad:
 - Pravni subjekt svjesno očituje kao svoju volju nešto što uistinu ne želi
 - Primjeri:
 - Školski primjer ili šala
 - Mentalna rezervacija
 - Simulacija
 - Izjava volje uzrokovana prijetnjom ili silom
- Nesvjesni nesklad:
 - Kada osoba nesvjesno očituje o onome što uistinu ne želi
 - Zabluda
 - Nesporazum
 - Prijevarena

Školski primjer, šala i mentalna rezervacija

- Školski primjer i šala
 - Očitovanje ne proizvodi pravne učinke jer mu fali element ozbiljnost
- Mentalna rezervacija
 - Svjestan nesklad između volje i očitovanja kod kojega jedna strana izjavljuje kao svoju volju ono što uistinu ne želi, a druga strana to ne zna.
 - Pravilo – tko zna ili mora znati posljedice svojeg očitovanja ne može htjeti očitovanje bez posljedica
 - Proizvodi pravne učinke
- Simulacija je svjesni nesklad između očitovanja i volje kod kojega obje strane svjesno očituju nešto što nije u skladu s njihovom pravom voljom , želeći kod trećih osoba izazvati dojam da su sklopile određeni posao

- Apsolutna simulacija:
 - Prividno sklapanje ugovora radi zaobilaženja propisa, prijevare trećih osoba ili u kakvu drugu svrhu
 - Prividan ugovor nema pravnog učinka među ugovornim stranama
 - Npr prividno otuđenje nekretnine radi stjecanja određenog prava
- Relativna simulacija:
 - Sklapanje prividnog posla(simulirani) da bi se njime prekrrio neki drugi pravni posao (disimulirani)
 - Simulirani ugovor je kao prividan pravni posao ništetan, a disimulirani je valjan pod uvjetom da je udovoljeno pretpostavkama za njegovu pravnu valjanost
 - Npr, prividno sklapanje ugovora o kupoprodaji radi prikupljanja ugovora o darovanju s ciljem zaobilaženja nepovoljnih propisa o porezu na promet nekretnina

Prijetnja i sila

- Prijetnja
 - Izazivanje opravdanog straha kod druge ugovorne strane s ciljem da istu navede na sklapanje ugovora
 - Strah će se smatrati opravdanim ako se iz okolnosti vidi da je ozbiljnom opasnošću ugrožen život, tijelo ili drugo značajno dobro ugovorne strane ili treće osobe
 - Ugovorna strana koja je pod prijetnjom sklopila ugovor može zahtijevati da se ugovor poništi
- Sila
 - Uporaba fizičke sile za razliku od prijetnje ima za pravnu posljedicu ništetnost ugovora

Zabluda

- Pogrešna predodžba o stvarnosti i to pogrešna predodžba o nekoj činjenici (error facti)
- Da bi zabluda učinila posao nevaljalim ona mora biti bitna
- Bitna zabluda je ona koja se odnosi na:
 - Objekt ugovora
 - Bitna svojstva objekta ugovora
 - Osobu s kojom se sklapa ugovor ako se sklapa s obzirom na tu osobu
 - Okolnosti koje se po običajima u prometu ili po namjeri strana smatraju odlučnim, a strana koja je u zabludi nebi inače sklopila takav ugovor

Nesporazum i prijevara

- Nesporazum jest takav nesvjesni nesklad između očitovanja i volje do kojega dolazi kada ugovorne strane vjeruju da su suglasne, a ustvari među njima postoji nesporazum o pravnoj naravi ugovora, ili o kojem bitnom sastojku ugovora pa u tom slučaju ugovor uopće ne nastaje
- Prijevara jest svjesno izazivanje zablude u druge ugovorne strane ili njezino održavanje u zabludi s nakanom da je se navede na sklapanje ugovora

Činidba

- Da bi pravni posao bio valjan odnosno da bi proizvodio pravno valjane učinke činidba mora biti
 - Moguća
 - Objektivno moguća činidba – može je ispuniti svatko
 - Prvobitna nemogućnost ispunjenja određene činidbe ne utječe na valjanost pravnog posla – ako kasnije, prije dospijeća obveze ugovorne strane na ispunjenje činidbe, otpadne razlog nemogućnosti ispunjenja pravni posao je valjan
 - Dopuštena
 - Nedopuštena je ona činidba koja je protivna ustavu RH, prisilnim propisima ili moralu društva
 - Određena ili barem odrediva
 - Određena činidba – činidba je u svim dijelovima označena
 - Odrediva činidba – ugovor sadrži podatke pomoću kojih se činidba može odrediti ili su ugovorne strane ostavile trećoj osobi da ih odredi

Dopuštena pobuda

- Pobuda – unutarnji subjektivni psihološki čimbenik koji utječe na donošenje odluke o sklapanju određenog ugovora
- U načelu pobude suugovaratelja ne utječu na valjalost ugovora
- Iznimke
 - Ako je suugovaratelj znao ili morao znati da je nedopuštena pobuda bitno utjecala na odluku drugog ugovaratelja, ugovor je ništetan
 - Kod besplatnih ugovora, ugovor će biti ništetan bez obzira je li suugovaratelj znao ili morao znati za nedopuštenu pobudu

Oblik ugovora

- ZOO – princip neformalnosti oblika (ugovor se može sklopiti u bilo kojem obliku)
- Formalni ugovori
 - Kada se propisom zahtijeva određeni oblik kao pretpostavka valjanosti (forma ex lege)
 - Kada su se ugovorne strane sporazumijele da određeni oblik ugovora bude uvjet njegove valjanosti (forma ex contractu)
- Nepoštivanje obvezatnosti propisanog oblika ima za posljedicu da pravni posao nema pravni učinak, osim ako iza cilja propisa kojim je određen oblik ne proizlazi što drugo

Razlozi nevaljalosti

- Ništetnost
 - Potpuna poslovna nesposobnost
 - Mane volje
 - Školski primjer
 - Šala
 - Simulacija
 - Nesporazum
 - Sila
 - Nekvalificirana činidba
 - Nedopuštena pobuda
 - Nedostatak propisanog oblika
- Pobjnost
 - Ograničena poslovna sposobnost
 - Mane volje
 - Prijetnja
 - Prevara
 - Zabluda
 - Prekomjerno oštećenje
 - Pravne radnje dužnika na štetu vjerovnika

Ništetnost

- Ništetnost ugovora teži je oblik nevaljalosti
- Na ništetnost se bez vremenskog ograničenja mogu pozvati kako pravni subjekti koji su sklopili ugovor, tako i svaka treća strana koja ima pravni interes
- Isticanje ništetnosti nije vezano za rok pa se na nju može uvijek pozivati svatko tko ima pravni interes
- Ništetni ugovori ne proizvode nikakve pravne učinke – uzima se kao da nisu ni sklopljeni
- Ništetnost nastupa po samom zakonu (ex lege) odnosno uz ispunjenje zakonom propisanih uvjeta , sud na ništetnost pazi po službenoj dužnosti (ex offio) i kada je utvrdi donjet će deklaratornu odluku
- Ako bi naknadno otpao razlog ništetnosti ugovor neće konvalidirati
- Djelomična ništetnost nema za posljedicu ništetnost cijelog ugovora, pod pretpostavkom da ugovor može opstati bez te ništetne odredbe i ako ona nije bila ni uvjet ugovora ni odlučujuća pobuda zbog koje je ugovor sklopljen

Pobjnost

- Pobjjni ugovori proizvode pravne učinke kao da su valjani, ali se iz određenih zakonom predviđenih razloga i u određenom roku mogu poništiti
- Ako protekne rok za pobijanje oni ostaju na snazi kao valjani
- Na razloge pobjnosti sud ne pazi po službenoj dužnosti
- Rok u kojem ovlaštene osobe mogu tražiti poništaj ugovora je godinu dana od saznanja za razloge pobijanja, a najkasnije u roku 3 godine od sklapanja
- Povodom tužbe za poništaj pobjnog ugovora sud donosi konstitutivnu odluku

Pravne posljedice nevaljalog ugovora

- I ništetni i pobojni ugovori su prema ZOO pravno nevaljali ex tunc odnosno od samog njihovog zaključenja
- Pravne posljedice ništetnost und pobjnost
 - Obveza restitucije (svaka stranka dužna je vratiti ono što je primila temeljem nevaljalog ugovora)
 - Odgovornost za štetu kod restitucije nije moguća

Predavanje 05 (27.3.2012.): Promjene u obveznopравnim odnosima

Napomena: Predavanje je začudo identično istoimenom predavanju od prošle godine.

Predavanje 06 (3.4.2012.): Ugovorno pravo

Osiguranje ugovorne obveze

Sredstva osiguranja

- Svrha ugovora sastoji se u urednom ispunjenju ugovorne obveze
- Ispunjenej ipak može izostati pa pravo predviša niz pravnih instituta, čiji je cilja na izravan ili neizravan način osigurati da doše do ispunjenja ugovorne ozveze, odnosno da dođe do pravovremenog ispunjenja ugovorne obveze, tj. sredstva za osiguranje ugovora
- jamstvo
- ugovorna kazna
- zatezne kamate
- kapara
- odustatnina
- pravo zadržanja

1. Jamstvo

- Jamstvo – ugovor između vjerovnika i treće osobe (jamca) kojim se treća osoba obvezuje vjerovniku da će mu ispuniti valjdanu i dospjelu obvezu dužnika, ako to ovaj ne učini
- Jednostranoobvezan i formalni ugovor (pisani oblik)
- Akcesoran (ovisan) ugovor čije postojanje nije moguće bez postojanja valjane ugovorne obveze iz glavnog ugovora čijem osiguranju služi
 - prestankom glavnog duga prestaje i jamstvo
 - zastarom obveze glavnog dužnika zastarijeva i obveza jamca
 - ništetnost glavne obveze povlači za sobom i ništetnost jamstva

Opseg jamčeve odgovornosti

- Jamčeva obveza ne može biti veća od obveze glavnog dužnika
- Ukoliko bi drugačije bilo ugovoreno, jamčeva se obveza po samom zakonu svodi na mjeru dužnikove obveze

- Moguće je ugovoriti da jamac odgovara samo za dio dužnikove obveze
- Ako ništa nij eugovoreno, uzima se da je jamac odgovoran za ispunjenje cijele obveze za koju je jamčio
- Jamac ne odgovara samo za ispunjenje glavnice, već i za sporedne obveze dužnika kao što su troškovi ispunjenja ili zatezne kamate koje su dospjele nakon sklapanja ugovora o jamstvu
- Smanjenje obveze glavnog dužnika u stečajnom postupku ne povlači za sobom i odgovarajuće smanjenje jamčeve obveze

Oblici jamstva

- Supsidijarno jamstvo
 - Vjerovnik može zahtijevati ispunjenje od jamca samo ako obvezu nije ispunio glavni dužnik u roku koji je određen u pisanom pozivu
 - Ako nije drugačije ugovoreno, jamac odgovara supsidijarno
- Solidarno jamstvo
 - Ako se jamac obvezao kao jamac platac
 - Jamac odgovara vjerovniku kao glavni dužnik za cijelu obvezu i vjerovnik može zahtijevati njezino ispunjenje bilo od glavnog dužnika, bilo od jamca, ili od obojice u isto vrijeme
 - Kod trgovačkih ugovora – ako nije drugačije ugovoreno, jamac odgovara kao jamac platac

Zakonska subrogacija i regres

- Subrogacija
 - Na jamca koji je vjerovniku ispunio obvezu za koju je jamčio prelazi po zakonu ta tražbina sa svim sporednim pravima i osiguranjima njezina ispunjenja
 - Dolazi do promjene vjerovnika zakonskom personalnom subrogacijom
 - Dug dužnika prema vjerovniku se gasi, no nastaje dug dužnika prema jamcu
- Regres
 - Kad ima više jamaca, pa jedan od njih podmiri dospjelu tražbinu on ima pravo regresa prema ostalim jancima – od njih može zahtijevati da mu svaki naknadi dio koji pada na njega

2. Ugovorna kazna

- Ugovorna kazna predstavlja obvezu dućnika da će vjerovniku platiti određeni novčani iznos ili pribaviti neku drugu materijalnu korist ako:
 - ne ispuni svoju ugovornu obvezu ili
 - zakasni s ispunjenjem svoje ugovorne obveze ili
 - neuredno ispuni svoju ugovornu obvezu
- Ugovorna kazna se može ugovoriti isključivo za nenovčane obveze
- Akcesoran posao koji dijeli pravnu sudbinu glavnog posla
- Forma – mora biti propisana u obliku propisanom za ugovor iz kojega je nastala obveza na čije se ispunjenje odnosi

Prava ugovornih strana

- Prava vjerovnika
- Ako je ugovorna kazna ugovorena za:
 - slučaj neispunjenja – vjerovnik može zahtijevati ili isplatu ugovorne kazne ili dalje inzistirati na ispunjenju za slučaj zakašnjenja i neurednog ispunjenja – vjerovnik može zahtijevati i isplatu ugovorne kazne i ispunjenje
- Prava dužnika
 - ako je iznos ugovorne kazne nerazmjerno visok u odnosu na vrijednost i značenje objekta obveze, dužnik može tražiti od suda da smanje iznos ugovorne kazne

Ugovorna kazna, šteta i penali

- Ugovorna kazna i šteta
 - Ako je ugovorna kazna viša od štete – vjerovnik ima pravo na cijeli iznos ugovorne kazne
 - Ako je ugovorna kazna manja od štete – vjerovnik ima pravo na cijelu ugovornu kaznu i doplatu do visine stvarne štete
- Ugovorna kazna i penali
 - Ako je za neispunjenu obvezu, neuredno ispunjenje ili za slučaj zakašnjenja s ispunjenjem zakonom određena visina naknade pod nazivom penala, ugovorne kazne, naknade i sl., a ugovorne su strane pored toga ugovorile ugovornu kaznu, vjerovnik nema pravo zahtijevati ujedno ugovornu kaznu i naknadu određenu zakonom, osim ako je to zakonom dopušteno

3. Zatezne kamate

- Funkcija je zateznih kamata uvođenje ugovorne discipline te osobno osiguranje da će novčana tražbina biti namirena pravodobno
- Dužnik koji zakasni s ispunjenjem novčane obveze, uduguje vjerovniku pored glavnice i zatezne kamate
- Zatezne se kamate obračunaju isključivo na dospjele novčane tražbine

Stop zatezne kamate

- Opća stopa
 - Određuje se za svako polugodište uvećanjem eskontne stope HNB-a koja je vrijedila zadnjeg dana polugodišta koje je prethodilo tekućem polugodištu za 5%
- Trgovački ugovori i ugovori između trgovaca i osoba javnog prava
 - Određuje se za svako polugodište uvećanjem eskontne stope HNB-a koja je vrijedila zadnjeg dana polugodišta koje je prethodilo tekućem polugodištu za 8%
 - Moguće je unaprijed ugovoriti i drugačiju stopu (najviše uvećanje za polovinu) no samo ako takva kamatna stopa ne dovodi do očigledne neravnopravnosti između stranaka
 - Pravo na zatezne kamate se ne može isključiti

4. Kapara

- Kapara je novčana svota ili druga zamjenjiva stvar koju u trenutku sklapanja ugovora jedna strana daje drugoj
 - kao znak da je ugovor sklopljen (realni ugovor) i
 - kao sigurnost da će se ugovor ispuniti
- Kada je za neispunjenje odgovorna ugovorna strana koja je dala kaparu, suprotna strana može po svojem izboru:
 - zahtijevati ispunjenje ugovora ili
 - tražiti naknadu štete (kapara se pri tome uračunava u naknadu štete ili se vraća) ili
 - se zadovoljiti primljenom kaparom
- Kada je za neispunjenje ugovora odgovorna strana koja je primila kaparu, ugovorna strana koja je dala kaparu može po svom izboru:
 - zahrijevati ispunjenje ugovora ili
 - tražiti naknadu štete (kapara se pri tome uračunava u naknadu štete ili se vraća) ili
 - tražiti vraćanje dvostruke kapare

5. Odustatnina

- Sporazumom ugovornih strana, može se ovlastiti jedna ili obje ugovorne strane da odustanu od ugovora davanjem odustatnine
- Odustatnina se ne prilikom zaključenja ugovora već prilikom odustanka od ugovora
- Ovčasta strana može odustati od ugovora dok ne protekne rok određen za ispunjenje njezine obveze
- Ako se posebno ugovori, kapara može imati značaj odustatnine (kapara kao odustatnina)

6. Pravo zadržanja

- Pravo zadržanja (retencije) je ovlaštenje vjerovnika da dužnikovu stvar, koja se nalazi u njegovim rukama, zadrži do ispunjenja tražbine te da se, ako ispunjenje izostane, naplati iz njezine vrijednosti
- Pravo zadržanja nastaje na temelju zakona kada se ostvare slijedeće pretpostavke:
 - vjerovnik ima prema dužniku dospjelu tražbinu (iznimno može biti riječ i o nedospjeloj tražbini ako je dužnik postao nesposoban za plaćanje) i
 - vjerovnik drži u svom posjedu stvar koja pripada vjerovniku
- Predmet retencije mogu biti i pokretne stvari i nekretnine u prometu, ali ne mogu biti punomoć dobivena od dužnika, druge dužnikove isprave, iskaznice, dopisi i ostale slične stvari, kao ni druge stvari koje se ne mogu izložiti prodaji

Ugovorno pravo

Prestanak ugovorne obveze

Načini prestanka ugovorne obveze

- Ispunjenje (redovan način prestanka)
- Raskid ugovora
 - Zbog neispunjenja

- Zbog nemogućnosti ispunjenja
- Zbog promjenjenih okolnosti
- Prijeboj(kompenzacija)
- Otpust duga
- Sjedinjenje(konfuzija)
- Protek vremena i otkaz
- Smrt

1.Ispunjenje

- Ispunjenje je prestanak obveznog pravnog odnosa pravilnim i urednim ispunjenjem dužne činidbe
- Sastoji se u izvršenju onoga što čini predmet obveze, nekakvom činjenju, davanju(:D :D :D), trpljenju odnosno propuštanju
- Dužnik svoju obvezu ne može ispuniti nečim drugim, niti vjerovnik može zahtijevati nešto drugo, što nije predmet obveze.

Subjekti ispunjenja

- Tko može ispuniti obvezu?
 - Dužnik
 - Treća osoba koja ima pravni interes (jamac) iako dužnik nije suglasan
 - Vjerovnik je dužan primiti ispunjenje od bilo koje treće osobe (preuzimanje ispunjenja) – osim ako je riječ o osobnoj obvezi
- Kome se može ispuniti obveza? (oh dear god :D)
 - Vjerovniku
 - Trećoj osobi određenoj zakonom, sudskom odlukom, ugovorom između vjerovnika i dužnika ili onoj koju odredi vjerovnik

Predmet ispunjenja

- Ispunjenje se sastoji isključivo u izvršenju onoga što čini sadržaj obveze
- Djelomično ispunjenje
 - Vjerovnik nije dužan primiti djelomično ispunjenje ako narav obveze ne nalaže drugačije
 - Kod novčanih obveza, vjerovnik je dužan primiti i djelomično ispunjenje obveze, osim ako ima poseban interes da ga odbije

Mjesto i vrijeme ispunjenja

- Mjesto ispunjenja
 - Ugovorna autonomija
 - Nenovčane obveze – kada mjesto ispunjenja nije određeno ugovorom, a ne može se odrediti niti po cilju posla, naravi obveze ili ostalim okolnostima, nenovčana obveza se mora ispuniti u mjestu u kojem je dužnik u vrijeme nastanka obveze imao svoje sjedište, odnosno prebivalište, a u nedostatku prebivališta svoje boravište
 - Novčane obveze – novčane se obveze imaju ispuniti u mjestu u kojem vjerovnik ima sjedište odnosno prebivalište, a u nedostatku prebivališta boravište
- Vrijeme ispunjenja
 - Ugovorna autonomija
 - Ako su ugovorne strane propustile ugovorom odrediti vrijeme ispunjenja, tada je dužnik dužan ispuniti obveze u roku koji je predviđen zakonom

- Ako rok ispunjenja nije određen ni ugovorom ni zakonom, a cilj posla, narav obveze i ostale okolnosti ne zahtijevaju stanoviti rok za ispunjenje, vjerovnik može zatražiti odmah ispunjenje obveze, a dužnik sa svoje strane može zahtijevati od vjerovnika da odmah primi ispunjenje

Zakašnjenje

- Zakašnjenje – povreda obveznog odnosa koja se sastoji u neodržanju ugovornih ili zakonskih rokova ispunjenja (zakašnjenje dužnika) ili primitka ispunjenja (zakašnjenje vjerovnika)
- Zakašnjenje dužnika
 - Ako ne ispuni svoju obvezu po dospelosti
 - Odgovornost za štetu, zatezne kamate, raskid ugovora...
- Zakašnjenje vjerovnika
 - Ako bez osnovanog razloga odbije primiti ispunjenje ili ga svojim ponašanjem priječi ili ako je vjerovnik spreman primiti ispunjenje ali ne nudi ispunjenje svoje istodobne recipročne obveze
 - Prestaje zakašnjenje dužnika
 - Dužnik može položiti kod suda ili prodati dugovanu stvar

2. Raskid ugovora

- Načelo autonomije – sporazumni raskid ugovora
- Raskid bez sporazuma
 - Raskid ugovora zbog neispunjenja
 - Raskid ugovora zbog nemogućnosti ispunjenja
 - Raskid ugovora zbog promijenjenih okolnosti
- Posljedice raskida
 - Ugovorne obveze prestaju, osim eventualno obveze za nadoknadu štete
 - Restitucija

Raskid ugovora zbog neispunjenja

- Kada je ispunjenje obveze u određenom roku bitan sastojak ugovora (tzv. fiksni ugovor, ugovor s fiksnim rokom), pa dužnik ne ispuni svoju obvezu u tom roku, ugovor se raskida po amom zakonu
- Kada ispunjenje obveze u određenom roku nije bitan sastojak ugovora, a dužnik ne ispuni svoju obvezu u dogovorenom roku, vjerovnik koji želi raskinuti ugovor, mora dužniku ostaviti primjereni naknadni rok za ispunjenje pa ako dužnik ne ispuni obvezu niti u tom naknadnom roku ugovor se raskida ex lege kao i kod fiksnih ugovora

Raskid ugovora zbog nemogućnosti ispunjenja

- Kada ispunjenje ugovora s jedne strane postane nemoguće bez krivnje koje od stranaka, ex lege se gasi i obveza druge strane, a ako je ova već nešto ispunila, može to zahtijevati natrag
- Da bi došlo do raskida ugovora zbog nemogućnosti ispunjenja moraju se ostvariti sljedeće pretpostavke:
 - Ispunjenje je postalo nemoguće zbog izvanrednih vanjskih događaja (viša sila, pravna nemogućnost)
 - Događaji su nastupili nakon sklapanja ugovora, a prije dospelosti obveze
 - Ugovorna strana nije mogla spriječiti, izbjeći ili otkloniti događaje

Raskih(izmjena) ugovora zbog promijenjenih okolnosti

- Do raskida ugovora, može doći, ne samo kada ispunjenje ugovorne obveze jedne od ugovornih strana postane nemoguće, već i kada ispunjenje obveze za jednu od ugovornih strana, uslijed promijenjenih okolnosti, postane pretjerano otežano ili bi joj nanjelo veliki gubitak – clausula rebus sic stantibus ŠTA
- Da bi došlo do raskida ugovora zbog promijenjenih okolnosti, moraju se ispuniti sljedeće pretpostavke:
 - Nakon sklapanja ugovora, a prije dospijeca obveze mora doći do promjene okolnosti
 - Nove okolnosti moraju biti izvanredne, nepredvidive, neizbježne i nesavladive
 - Zbog nastupa novih okolnosti ispunjenje mora biti pretjerano otežano za jednu stranu ili joj predstavlja pretjerano velik gubitak
- Ugovor je moguće održati na snazi uz izmjene
- Odluku o izmjeni ili raskidu donosi sud

3.Prijeboj (kompenzacija)

- Prijeboj predstavlja prestanak ugovorne obveze obračunavanjem protutražbine s tražbinom
- Da bi došlo do prestanka obveze prijebojem potrebno je da se ispune određene pretpostavke
 - Istovrsnost tražbina – obje moraju glasiti na novac ili druge zamjenjive stvari istog roda i iste kakvoće
 - Dospjelost – obje tražbine moraju biti dospjele
 - Utuživost tražbina – niti jedna tražbina koja se prebija u pravilu ne smije biti zastarjela
 - Uzajamnost tražbina – stranke koje sudjeluju u prijeboju moraju istovremeno jedna drugoj biti i vjerovnik i dužnik
- Do prijeboja ne dolazi po zakonu kada se ispune poviše navedene pretpostavke već tek pošto jedna strana daje drugoj strani izjavu u prijeboju
- Nakon izjave o prijeboju smatra se da je učinak prijeboja nastao onog trenutka kada su se ispunile pretpostavke za to

4.Otpust duga, sjedinjenje i smrt ugovorne stranke

- Otpust duga
 - Kada vjerovnik izjavi dužniku da neće zahtijevati njezino ispunjenje, a dužnik se s tim suglasi
 - Od raskida ugovora se razlikuje utoliko ukoliko (bože moj koji odabir riječi) kod otpusta duga prestaje obveza samo jedne ugovorne strane dok kod sporazumnog raskida ugovora prestaju obveze obje ugovornih strana
- Sjedinjenje(konfuzija)
 - Sjedinjenjem obveza prestaje po samom zakonu, spajanjem tražbine i duga kod jedne osobe, jer po prirodi stvari niti jedna osoba ne može sam sebi biti vjerovnik, niti dužnik
- Smrt ugovorne strane
 - Ugovorna obveza prestaje smrću jedne od ugovornih strana samo iznimno, ako je ta obveza nastala obzirom na osobna svojstva koje od ugovornih strana ili osobne sposobnosti dužnika

5. Potek vremena i otkaz

- Trajne ugovorne obveze – sastoje se ili u nekom trajnom djelovanju ili ispunjenju više uzastopnih činidaba u kontinuitetu
- Ugovori na određeno vrijeme – kada je određen rok trajanja ugovora, ugovorni odnos prestaje istekom tog roka, osim kada je zakonom određeno da se poslije isteka roka obvezni odnos produljuje na neodrešeno vrijeme.
- Ugovori na neodrešeno vrijeme – kada nije određen rok trajanja ugovora, svaka ga ugovorna strana može okončati tako da drugoj ugovornoj strani dostavi otkaz

Predavanje 07 (10.4.2012.): Ugovor o kupoprodaji

Emptio Venditio

Ugovor o kupoprodaji

- Ugovor kojim se
 - PRODAVATELJ obvezuje:
 - Predati kupcu stvar u vlasništvo ili
 - Pribaviti kupcu neko pravo
 - KUPAC obvezuje
 - Platiti prodavatelju cijeni
- Karakteristike:
 - Nominantan (imenovani) ugovor
 - Konsenzualan ugovor
 - Nastaje kada se stranke usuglase o bitnim sastojcima ugovora
 - Dvostranoobvezni ugovor
 - I kupac i prodavatelj preuzimaju obveze
 - Naplatan(lukrativni) ugovor
 - Za činidbu se daje protučinidba
 - Neformalan ugovor
 - Nije predviđen poseban oblik
 - Kauzalan posao
 - Svrha – stjecanje vlasništva
- Sad ide neki debilni slajd jer ovi s ekonomije misle da se nama treba sve crtati

Oblik kupoprodajnog ugovora

- ZOO za valjanost ugovora o kupoprodaji u pravilu ne zahtjeva poseban oblik – NEFORMALAN UGOVOR
 - Kupovina čokolade putem automata
 - Kupovina voća na tržnici
 - Kupovina soka u Kefi (koji bog je kefa)
- Ipak, za valjanost određenih ugovora o kupoprodaji zahtijeva se pisani oblik
 - Ugovor o kupoprodaji nekretnina mora biti sklopljen u pisanom obliku(čl. 376 ZOO)
 - Nekretnine - stvari koje nemogu mijenjati položaj u prostoru a da im se prilikom toga ne uništi bit ili promijeni struktura
 - Ugovor o kupoprodaji s obročnom otplatom cijene mora biti sklopljen u pisanom obliku(čl. 465 ZOO)

Bitni sastojci ugovora o kupoprodaji predmet prodaje stvar/pravo

- Stvar
 - tjelesni dijelovi prirode, različiti od ljudi koji služe ljudima za uporabu(životinje, biljke, građevina, hrana, alati...)
 - prirodne sile ako su podložne ljudskoj vlasti(električna energija)
 - Predmetom kupoprodaje mogu biti samo stvari u prometu – ugovor o kupoprodaji je ništetan ako je predmet kupoprodaje stvar izvan prometa(voda u moru, atmosferski zrak...)
 - Stvari ograničene u prometu(lijekovi, oružje, opojne droge) – za kupoprodaju vrijede posebni propisi
 - Predmetom kupoprodaje može biti i buduća stvar
 - Ugovor je valjan i ako se radi o tuđoj stvari
- Pravo
 - Predmetom kupoprodaje može biti otuđivo pravo
 - Ugovor je valjan ako se radi i o spornom pravu

Bitni sastojci ugovora o kupoprodaji : cijena

- Ako cijena nije ugovorom određena ili određiva ugovor nema pravni učinak
- Iznimka trgovački ugovori
 - Ako cijena nije ugovorom određena ili određiva kupac je dužan platiti:
 - Cijenu koju je prodavatelj redovito naplaćivao u vrijeme sklapanje ugovora, a kad ove nema
 - Razumnu cijenu:
 - Tekuća cijena u vrijeme sklapanja ugovora, a kad se ova nemože utvrditi
 - Cijena koju utvrdi sud prema okolnosti slučaja

Obveze prodavatelja - predaja stvari

- Prodavatelj je dužan predati stvar kupcu(uručiti stvar ili mu predati ispravu kojom se stvar može preuzeti) u vrijeme i mjestu predviđenom ugovorom
- Predaja stvari i rizik
 - Predajom stvari rizik slučajne propasti ili oštećenja stvari prelazi s prodavatelja na kupca
 - Ako predaja stvari nije izvršena zbog kupčeva zakašnjenja, rizik prelazi na kupca u trenutku kada je kupac došao u zakašnjenje

Obveze prodavatelja – mjesto predaje

- Ako drugačije nije ugovoreno
 - Stvar se predaje u mjestu u kojem je predavatelj u trenutku sklapanja ugovora imao svoje prebivalište/boravište/sjedište
 - No, ako je u trenutku sklapanja ugovora ugovarateljima bilo poznato gdje se stvar nalazi, odnosno gdje treba biti izrađena, predaja se obavlja na tom mjestu

Obveze prodavatelja – vrijeme predaje

- Kada nadnevak predaje nije ugovoren , prodavatelj je dužan izvršiti predaju u razumnom roku nakon , sklapanja ugovora, s obzirom na narav stvari i ostale okolnosti
- Ako nije drugačije ugovoreni ili uobičajeno, prodavatelj nije dužan predati stvar ako mu kupac istodobno ne isplati cijenu ili to nije spreman istodobno učiniti

Kada postoje materijalni nedostaci?

1. Ako stvar nema potrebna svojstva za svoju redovitu upotrebu ili za promet
2. Ako stvar nema potrebna svojstva za koju je kupac nabavlja, a koja je bila poznata prodavatelju ili je morala biti poznata
3. Ako stvar nema svojstva i odlike koje su izrijekom ili prešutno ugovorene, odnosno propisane
4. Kad je prodavatelj prodao stvar koja nije jednaka uzorku ili modelu, osim ako su uzorak ili model pokazani samo radi obavijesti
5. Ako stvar nema svojstva koja postoje kod drugih stvari iste vrste i koja je kupac mogao opravdano očekivati prema naravi stvari, posebno uzimajući u obzir javne izjave prodavatelja, proizvođača i njihovih predstavnika o svojstvima stvari (reklame...)
6. Ako je stvar nepravilno montirana pod uvjetom da je usluga montaže uključena u ispunjenje ugovora o prodaji
7. Ako je nepravilna montaža posljedica nedostatka u uputama za montažu

Kada prodavatelj odgovara za materijalne nedostatke

- Prodavatelj odgovara
 - Za nedostatke koje je stvar imala u trenutku prijelaza rizika na kupca
 - Za materijalne nedostatke koji se pojave nakon prijelaza rizika na kupca ako su posljedica uzroka koji je postojao prije
- Prodavatelj ne odgovara
 - Za neznatan materijalni nedostatak
 - Za nedostatak koji je u trenutku sklapanja ugovora bio poznat kupcu ili mu nije mogao ostati nepoznat –osim ako je prodavatelj izjavio da stvar nema nedostatke

Obavijest o materijalnim nedostacima stvari

- Kupac je dužan o vidljivim nedostacima stvari (koje se mogu otkriti uobičajenim pregledom) obavijestiti prodavatelja u roku
 - 8 dana od otkrića
 - Bez odgađanja - trgovački ugovori
 - 2 mjeseca od otkrića – potrošački ugovori
- O skrivenim nedostacima (koji se nemogu otkriti uobičajenim pregledom) kupac je dužan obavijestiti prodavatelja u roku:
 - 2 mjeseca od otkrića
 - Bez odgađanja – trgovački ugovori
- Prodavatelj ne odgovara za nedostatke koji se pokažu
 - 2 godine od prodaje stvari
 - 6 mjeseci od prodaje stvari – trgovački ugovori

Prava kupca u slučaju materijalnih nedostataka stvari

- Kupac koji je pravodono i uredno izvjestio prodavatelja o nedostacima stvari može po svom izbori
 - Zahtijevati uredno ispunjenje
 - Zahtijevati da se nedostatak ukloni
 - Zahtijevati predaju druge stvari bez nedostatka
 - Zahtijevati sniženje cijene
 - Izjaviti da raskida ugovor

- Ugovor se može raskinuti samo ako je ostavljeni primjereni rok za ispunjenje (popravak ili zamjena)
- U svakom slučaju kupac ima pravo na naknadu štete

Isključenje odgovornosti za materijalne nedostatke

- Ex lege – odgovornost za materijalne nedostatke isključena je kod prisilne javne prodaje
- Odgovornost za materijalne nedostatke moguće je isključiti i ugovornom pogodbom, no ta će pogodba biti ništetna:
 - Ako je prodavatelj znao za nedostatke, a o njima nije obavijestio kupca
 - Ako je prodavatelj nametnuo odredbu o isključenju odgovornosti koristeći se svojim monopolisti položajem
 - Ako je riječ o potrošačkom ugovoru

Jamstveni (garantni) list

- Kada je prodavatelj predao kupcu jamstveni list kojim proizvođač jamči ispravnost stvari u tijeku određenog vremena, računajući od njezine predaje kupcu, kupac može, ako stvar nije ispravna zahtijevati od prodavatelja ili proizvođača:
 - Da stvar popravi u razumnom roku
 - Da mu se preda druga ispravna stvar
 - Ako se u razumnom roku ne zamijeni ili popravi stvar može raskinuti ugovor ili zahtijevati sniženje cijene
- Jamstvo (garancija) i zakonska odgovornost prodavatelja za materijalne nedostatke stvari se međusobno ne isključuju

Kada postoje pravni nedostaci?

- Prodavatelj odgovara ako na prodanoj stvari postoji:
 - Pravo trećega koje isključuje kupčevo pravo (treća osoba je vlasnik prodane stvari)
 - Pravo trećega koje umanjuje kupčevo pravo (treća osoba je suvlasnik prodane stvari)
 - Pravo trećega koje ograničuje kupčevo pravo (treća osoba je u zakupu prodane stvari)
- Prodavatelj nekog prava jamči da to pravo postoji i da nema pravnih smetnji za njegovo ostvarenje

Obavijest o pravnim nedostacima i kupčeva prava

- Kada se pokaže da treća osoba polaže pravo na neku stvar kupac je dužan obavijestiti prodavatelja o tome i pozvati ga da u razumnom roku oslobodi stvar od prava trećega (zaštita od evikcije)
- Ukoliko prodavatelj ne uspije osloboditi stvar pravnog nedostatka:
 - Ugovor se raskida ex lege u slučaju oduzimanja stvari (potpuna evikcija)
 - Kupac može zahtijevati raskid ugovora ili sniženje cijene u slučaju umanjenja ili ograničenja kupčeva prava (djelomična evikcija)
 - U svakom slučaju kupac ima pravo na naknadu štete osim ako je pri sklapanju ugovora znao za pravne nedostatke stvari

Isplata cijene

- Kupac je dužan platiti cijenu i vrijeme i na mjestu određenom ugovorom
- U nedostatku ugovorne odredbe ili običaja plaćanje se obavlja u trenutku i u mjestu u kojem se obavlja predaja stvari
- U slučaju uzastopnih isporuka kupac je dužan platiti cijenu za svaku isporuku u času njezina preuzimanja, osim ako što drugo nije ugovoreno ili proizlazi iz okolnosti posla
- Ako je u ugovoru s uzastopnim isporukama kupac dao predujam, prve isporuke naplaćuju se iz predujma ako što drugo nije ugovoreno

Preuzimanje stvari

- Preuzimanje stvari sastoji se u poduzimanju potrebnih radnji da bi predaja bila moguća te u odnošenju stvari
- Kupac koji bez opravdanog razloga odbije preuzeti stvar na dogovoreni način pada u zakašnjenje
- Ako kupac bez opravdanog razloga odbije preuzeti ponuđenu stvar, prodavatelj može, ima li razloga posumnjati da će kupac isplatiti cijenu, jednostrano raskinuti ugovor

Kupoprodaje s posebnim pogodbama

1. Kupoprodaja s pravom prvokupa
2. Kupnja na pokus
3. Kupoprodaja po uzorku ili modelu
4. Kupoprodaja sa specifikacijom
5. Kupoprodaja s pridržajem prava vlasništva
6. Kupoprodaja s obročnom otplatom cijene

Kupoprodaja s pravom prvokupa

- Ugovorom o kupoprodaji može se obvezati kupac da će izvijestiti prodavatelja o namjeravanoj prodaji stvari određenoj osobi, o uvjetima prodaje i da će mu ponuditi da on kupa stvar za istu cijenu
- Prodavatelj je dužan obavijestiti kupca da će se koristiti pravom prvokupa u roku od mjesec dana od dana primitka obavijesti o namjeravanoj prodaji te istodobno isplatiti cijenu
- Ako je kupac prodao stvar i prenio vlasništvo na trećega bez obavijesti i ponude prodavatelju, prodavatelj može u roku od šest mjeseci od saznanja za taj prijenos, a najviše u roku od pet godina od prijenosa prava vlasništva stvari na trećega, zahtijevati da se prijenos poništi i da se stvar proda njemu pod istim uvjetima

Kupnja na pokus

- Kada je ugovoreno da kupac uzima stvar pod uvjestom da je isproba kako bi utvrdio odgovara li njegovim željama, dužan je o tome ostaje li pri ugovoru obavijestiti prodavatelja u roku utvrđenom ugovorom ili običajem, a ako takvoga roka nema, onda u primjerenom roku koji mu odredi prodavatelj, inače se smatra da je odustao od ugovora
- No ako je stvar predana kupcu da je isproba do određenog roka, a on je ne vrati bez odgađanja nakon isteka roka ili ne izjavi prodavatelju da je odustao od ugovora, smatra se da je ostao pri ugovoru

- Objektivan pokus - ugovoren da bi se utvrdilo ima li stvar određena svojstva ili je prikladna za određenu uporabu
- Kod objektivnog pokusa održanje ugovora ne ovisi od kupčeva nahođenja, već od toga ima li stvar zaista određena svojstva, odnosno je li prikladna za određenu uporabu

Kupoprodaja po uzorku ili modelu

- U slučaju kupoprodaje po uzorku ili modelu, ako stvar koju je prodavatelj predao kupcu nije jednaka uzorku ili modelu, prodavatelj odgovara po propisima o odgovornosti prodavatelja za materijalne nedostatke stvari, a u drugim slučajevima po propisima o odgovornosti za neispunjenje obveze
- Prodavatelj ne odgovara za nedostatak jednakosti ako je uzorak, odnosno model podnio kupcu samo radi obavijesti i približnog određivanja osobine stvari, bez obećanja jednakosti

Kupoprodaja sa specifikacijom

- Ako je ugovoreno pravo kupca da kasnije odredi oblik, mjeru ili koje druge pojedinosti stvari, a kupac ne dostavi specifikaciju do ugovorenog nadnevnika, ili do proteka razumnog roka računajući od prodavateljeva traženja da to učini, prodavatelj može izjaviti da raskida ugovor ili načiniti specifikaciju prema onome što mu je poznato o kupčevim potrebama
- U slučaju da prodavatelj načini specifikaciju, on je dužan obavijestiti kupca o njezinim pojedinostima i odrediti mu razuman rok da sam pripremi specifikaciju, protekom kojega roka će biti mjerodavna specifikacija koju je načinio prodavatelj

Kupoprodaja s pridržajem prava vlasništva

- Prodavatelj može posebnom odredbom ugovora pridržati pravo vlasništva i poslije predaje stvari kupcu dok kupac ne isplati cijenu u potpunosti
- Pridržaj prava vlasništva pokretne stvari ima učinak prema kupčevim vjerovnicima samo ako je učinjen u obliku isprave javno ovjerovljene prije kupčeva stečaja ili prije pljenidbe stvari
- Na pokretnim stvarima o kojima se vode posebne javne knjige, (avioni i brodovi), može se pridržati pravo vlasništva samo ako je to predviđeno propisima o urešenju i vođenju tih knjiga
- Rizik slučajne propasti stvari prelazi na kupca predajom stvari

Kupoprodaje s obročnom otplatom cijene

- Ugovorom o kupoprodaji pokretne stvari s obročnom otplatom cijene obvezuje se prodavatelj predati kupcu pokretnu stvar prije nego što mu cijena bude potpuno isplaćena, a kupac se obvezuje isplatiti njezinu cijenu u obroima, u određenim vremenskim razmacima
- Pisani oblik je pretpostavka valjanosti ugovora
- Bitni sastojci ugovora
 - Predmet
 - Cijena
 - Ukupan iznos svih obročnih otplata
 - Iznos pojedinih otplata, njihov broj i rokovi

- Odredba da kupac može raskinuti ugovor ako to pisano priopći prodavatelju u roku od tri dana od potpisivanja isprave te da se ovoga prava kupac ne može odreći unaprijed
- Kupac je ovlašten uvijek odjednom isplatiti ostatak cijene
- Prodavatelj može raskinuti ugovor ako kupac dođe u zakašnjenje s početnom otplatom, a kasnije ako kupac dođe u zakašnjenje s najmanje dvije uzastopne otplate. koje čine najmanje osminu cijene
- Umjesto da raskine ugovor, prodavatelj je ovlašten zahtijevati od kupca isplatu cijelog ostatka cijene, ali je prije toga zahtjeva dužan ostaviti kupcu naknadni rok od petnaest dana

-- To je to za 1. ciklus --